

امنیت روانی؛ وقتی شرم و اضطراب سد راه درمان می‌شود

مراجعه به پزشک زن برای همه زنان یک ضرورت پزشکی نیست، اما برای بسیاری از بانوان می‌تواند یک عامل مهم در ایجاد احساس امنیت روانی و کاهش اضطراب باشد؛ به خصوص زمانی که موضوع بیماری یا معاینه، ماهیت کاملاً خصوصی و شخصی دارد. وقتی بیمار احساس کند در فضایی قرار دارد که راحت‌تر می‌تواند درباره بدن، علائم، مسائل جنسی و باروری یا تجربه‌های ناخوشایند خود صحبت کند، احتمال اینکه اطلاعات دقیق‌تری ارائه دهد و نگرانی‌هایش را پنهان نکند بیشتر می‌شود.

در واقع مسئله فقط معاینه توسط پزشک زن نیست؛ بلکه مسئله احساس کرامت، محرمانگی، اختیار و امنیت بیمار است. سازمان جهانی بهداشت نیز در مراقبت زن محور، بر احترام به انتخاب بیمار، حفظ حریم خصوصی و محرمانگی تأکید دارد. تأکید بر حضور پزشکان زن را می‌توان از دو نظر بررسی کرد: هم تأمین حق و نیاز جامعه زنان و هم فراهم کردن زمینه‌ای که زنان بتوانند بدون احساس شرم یا ناامنی، خدمات درمانی مورد نیازشان را دریافت کنند. در واقع وقتی رهبری بر حضور و نقش آفرینی زنان در عرصه پزشکی تأکید می‌کنند، این موضوع فقط ناظر بر اشتغال پزشکان زن نیست؛ بلکه به یک نیاز واقعی در نظام سلامت زنان هم مربوط می‌شود.

حق انتخاب؛ کجاها حضور پزشک زن کار را راحت‌تر می‌کند؟

بهتر است به جای اینکه بگوییم فلان بیماری حتماً باید توسط پزشک زن درمان شود، این‌طور نگاه کنیم که در برخی موقعیت‌های بالینی، داشتن حق انتخاب پزشک زن می‌تواند مسیر مراجعه و گفت‌وگو صادقانه بیمار را بسیار هموارتر کند. این شرایط طیف متنوعی از مسائل از جمله معاینات لگنی و سلامت جنسی و باروری، مشکلات مربوط به پستان، اختلالات ادراری و بی‌اختیاری، و همچنین تمامی مراحل بارداری، زایمان و پس از آن را در بر می‌گیرد. علاوه بر این، در شرایطی که بیمار به دلیل ماهیت خصوصی علائم یا حتی مواجهه با تجارب تلخی همچون خشونت‌های خانگی و جنسی دچار شرم و نگرانی است، حضور پزشک زن به واسطه ایجاد بستر اعتماد، محرمانگی و امنیت روانی اهمیت دوچندانی پیدا می‌کند؛ کما اینکه دختران نوجوان نیز اغلب در طرح مسائل مربوط به تغییرات بدن و بلوغ با پزشک زن احساس راحتی بیشتری دارند. در چنین مواردی، پزشک زن لزوماً به صرف زن بودن درمانگر برتری نیست؛ بلکه حضور او سد روانی مراجعه و بیان مسائل را می‌شکند. این تمایز ظریف و مهمی است که باید در فرهنگ‌سازی عمومی مد نظر قرار گیرد تا بدانیم وقتی از ضرورت حضور پزشکان زن سخن می‌گوییم، هدف تنها اشتغال بانوان نیست؛ بلکه صیانت از این اصل حیاتی است که هیچ‌زنی به دلیل شرم یا ناامنی از حق درمان و سلامت خود محروم نماند.

برابری در تعداد؛ افزایش احساس امنیت و بیان راحت علائم

در دیدار جمعی از بانوان پزشک در ۱۶ دی ۱۳۶۸، رهبر شهید صریحاً درباره ضرورت حضور پزشکان زن گفتند: به همان تعداد که پزشک مرد داریم، به همان تعداد هم پزشک زن لازم داریم. نگاه مطرح‌شده از سوی رهبری بسیار گسترده‌تر است؛ اینکه جامعه به اندازه کافی پزشک زن داشته باشد تا زن در صورت تمایل بتواند در تمام حوزه‌های پزشکی، از قلب و ریه و چشم گرفته تا بیماری‌های اختصاصی زنان، به پزشک زن مراجعه کند. به عبارتی ضرورت حضور پزشکان زن نباید محدود به بیماری‌های زنان باشد. این نکته خیلی مهم است، چون نشان می‌دهد نگاه ایشان صرفاً محدود به تخصص زنان و زایمان نبوده است.

از منظر روان‌شناسی، این مسئله فقط یک بحث فقهی یا فرهنگی نیست؛ از منظر روان‌شناسی نیز حق انتخاب پزشک می‌تواند برای برخی زنان به معنای کاهش اضطراب، افزایش احساس امنیت و راحت‌تر شدن بیان علائم باشد. مخصوصاً در بیماری‌ها و معایناتی که با حریم خصوصی بدن، مسائل جنسی، باروری یا تجربه‌های آسیب‌زا ارتباط دارند.

حال خوب جان و تن

چرا حضور «پزشک زن» برای بانوان یک ضرورت است؟

دکتر زینب ضرابی مقدم
 مشاور و روان‌شناس

مریم احمدی! گاهی وقت‌ها پیش از آنکه درد جسمی به سراغمان بیاید، این اضطراب پنهان محیط درمان است که جانمان را می‌فرساید؛ ترسی از جنس شرم، حیا و نگرانی برای حفظ حریم خصوصی. برای یک زن، فرایند درمان تنها یک نسخه و دارو نیست؛ بلکه تجربه‌ای است که با آرامش روان و کرامت انسانی‌اش گره خورده است. سال‌ها پیش، رهبر شهیدمان با نگاه پدرا نه و دقیق خود، بر ضرورت گسترش پزشکان زن انگشت گذاشتند تا هیچ بانویی به خاطر شرم یا ناامنی از درمان جانمند. اما این مطالبه ریشه دار، از منظر روان‌شناسی دقیقاً چه معنایی دارد و نبود آن، چه گره‌هایی در مسیر سلامت خانواده ایجاد می‌کند؟

برای پاسخ به این دغدغه‌های ملموس، با دکتر زینب ضرابی مقدم، مشاور و روان‌شناس، به گفت‌وگو نشستیم؛ این گفت‌وگو را در ادامه می‌خوانید.